Zlín 12. 6. 2025

MORAVSKÝ ZEMSKÝ ARCHIV V BRNĚ

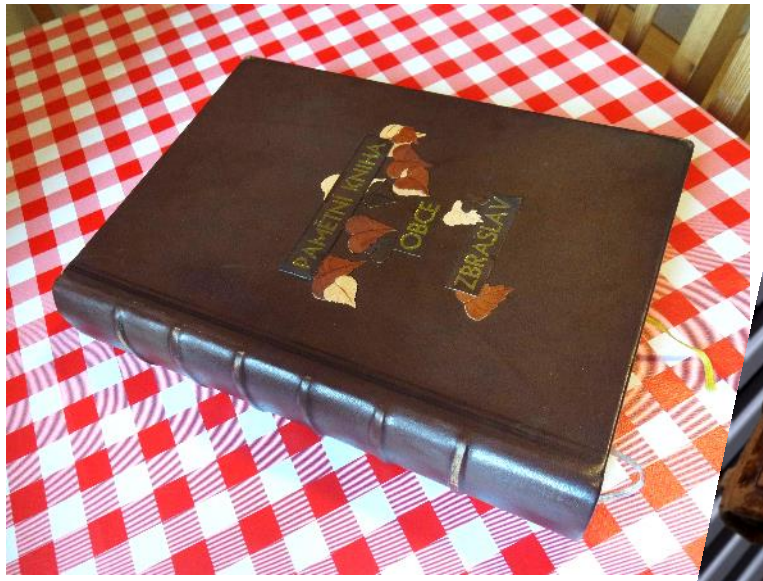
Jana Holčapková

Klára Kořanová

ZÁSADY PRO PSANÍ KRONIK Z HLEDISKA DLOUHODOBÉHO UCHOVÁNÍ ORIGINÁLU

KRONIKA - JEDINEČNÝ ZDROJ INFORMACÍ

- Originál
- Volit materiály archivní kvality
- Uložit na vhodném místě
- Zacházet citlivě

PAPÍR

- Archivní papír, ruční papír
- ČSN ISO 11108:1996 Archivní papír, ČSN ISO 9706 (502195) Papíry pro dokumenty
- Testované - prokazatelně odolává stárnutí, pH 7 - 8

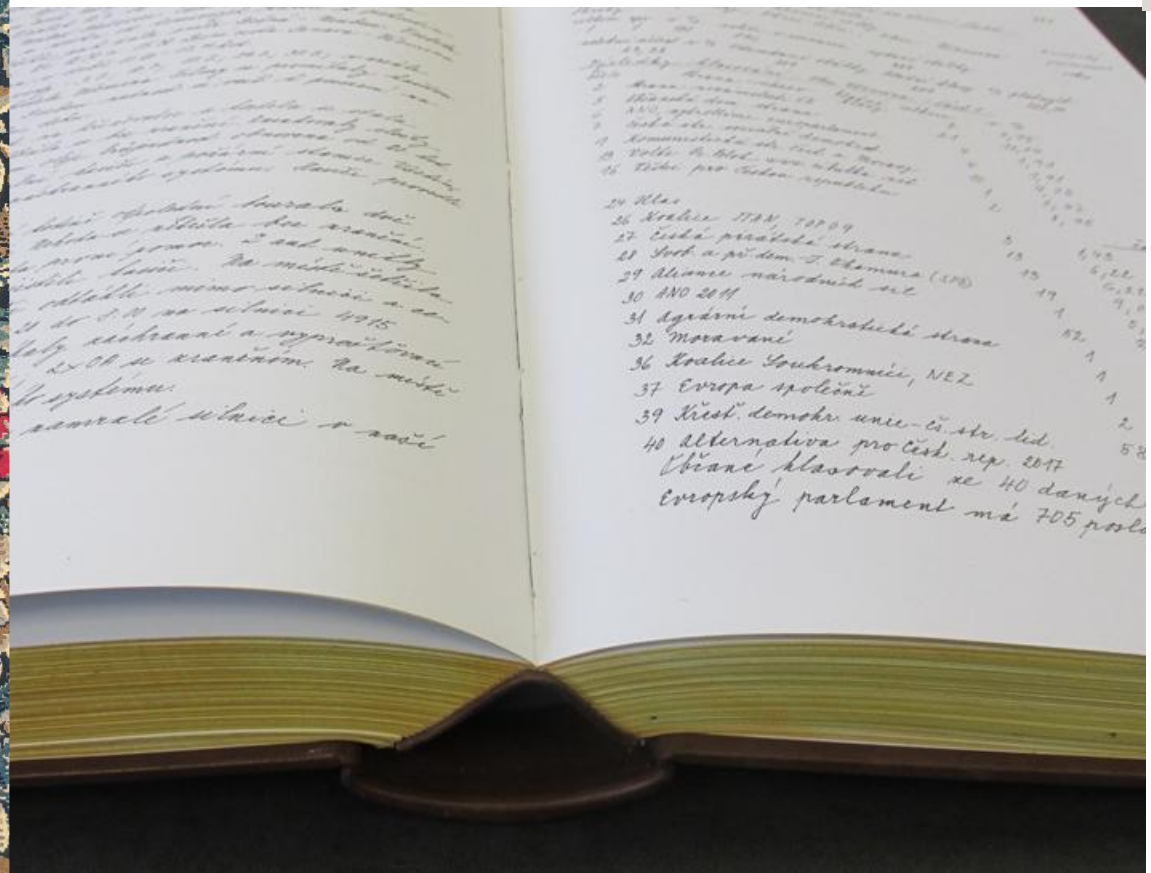

- EMBA, spol. s r. o.
- SPM - Security Papers, s. r. o.
- 150 – 300 listů (formáty A4, B4 nebo 30 x 38 cm)

KNIŽNÍ VAZBA

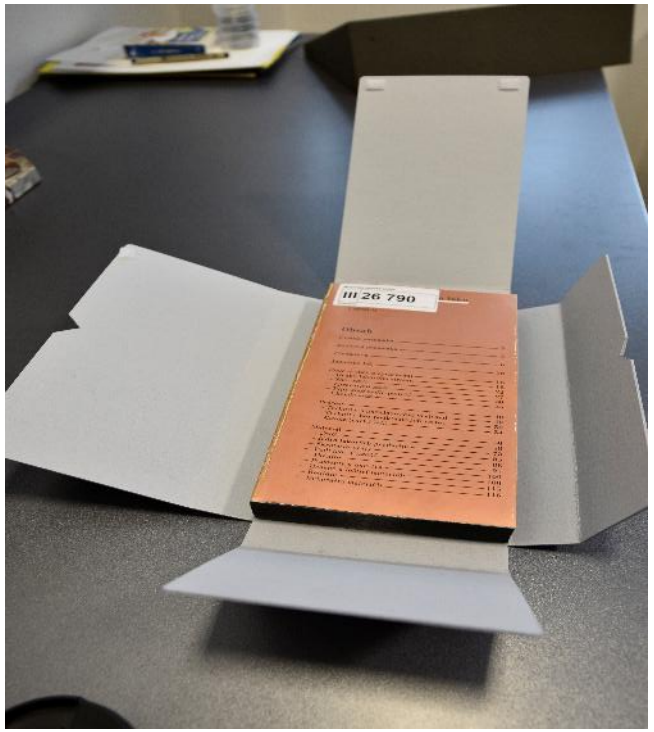
- Polokožená nebo celokožená se jménem nebo znakem obce na deskách
- Vyvázané (doporučuje se obchodní vazba s pružným hřbetem)
- Vazba spojená šrouby - lze přidávat listy

OCHRANNÁ POUZDRA

- Chrání před mechanickým poškozením
- Množství typů:
  - zasunovací
  - phase box
  - kazetové

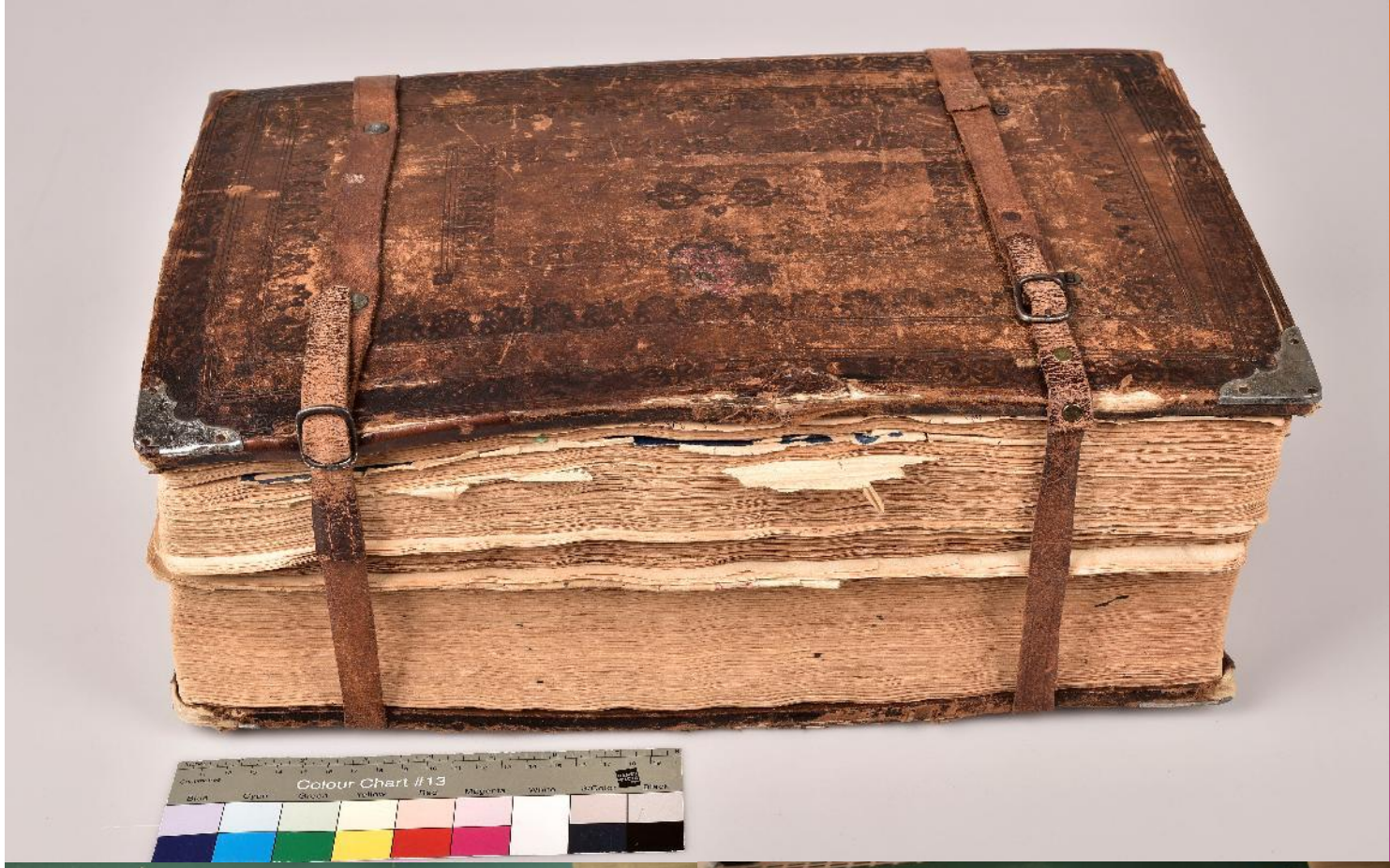

PŘÍLOHY

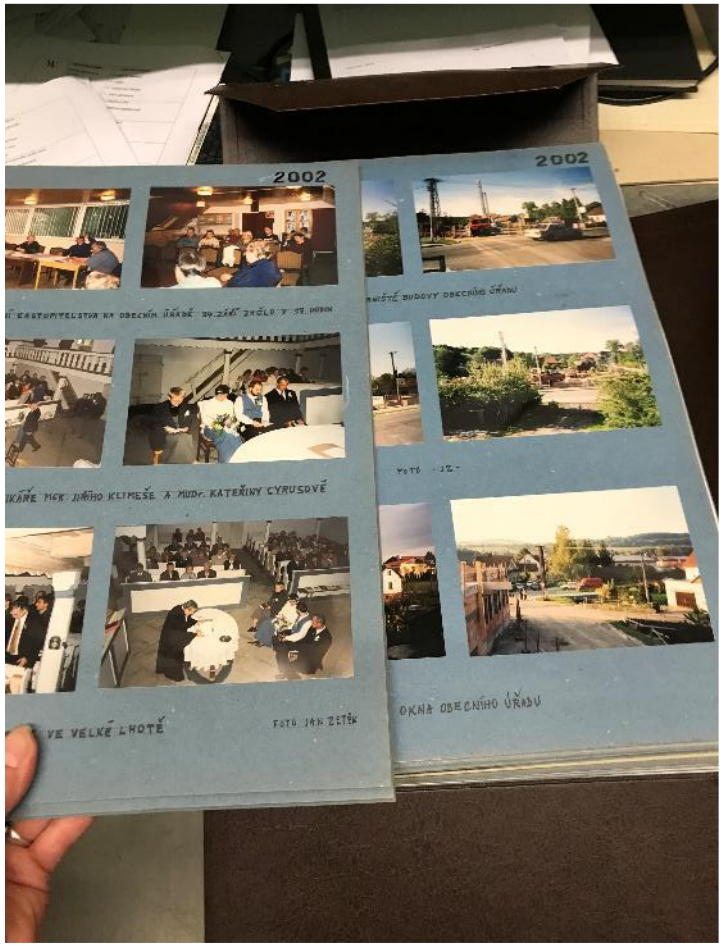
- Fotografie, výstřižky z novin, pozvánky...
- Vlepování do knihy ničí vazbu, poškozují se i samotné přílohy
- Nové nosiče (CD, DVD) nestálé

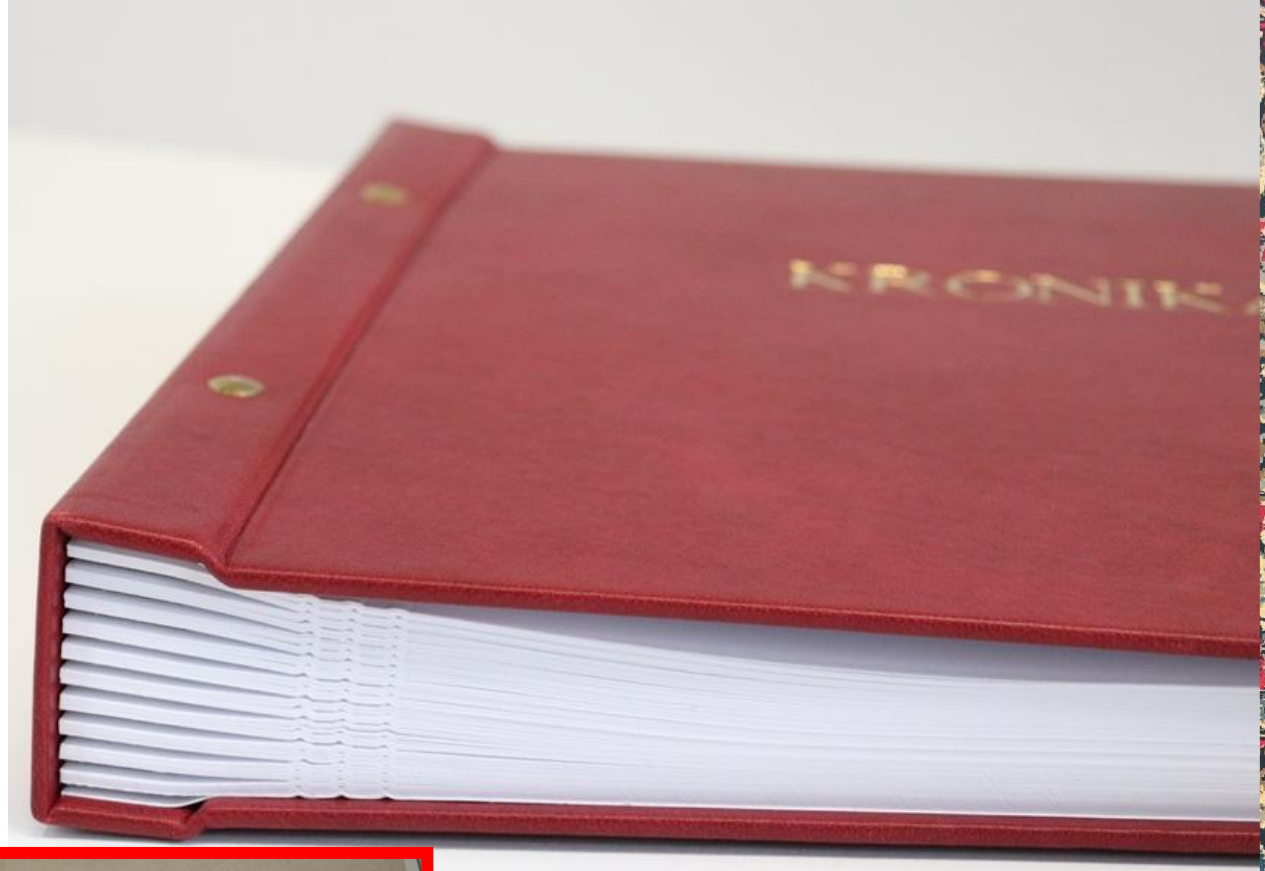

- Fotoalba – mají objemovou rezervu)
- Papírové složky - na novinové výstřižky
- Pozor na euroobaly a kovové sponky a skobky (nebezpečí kondenzace vlhkosti)

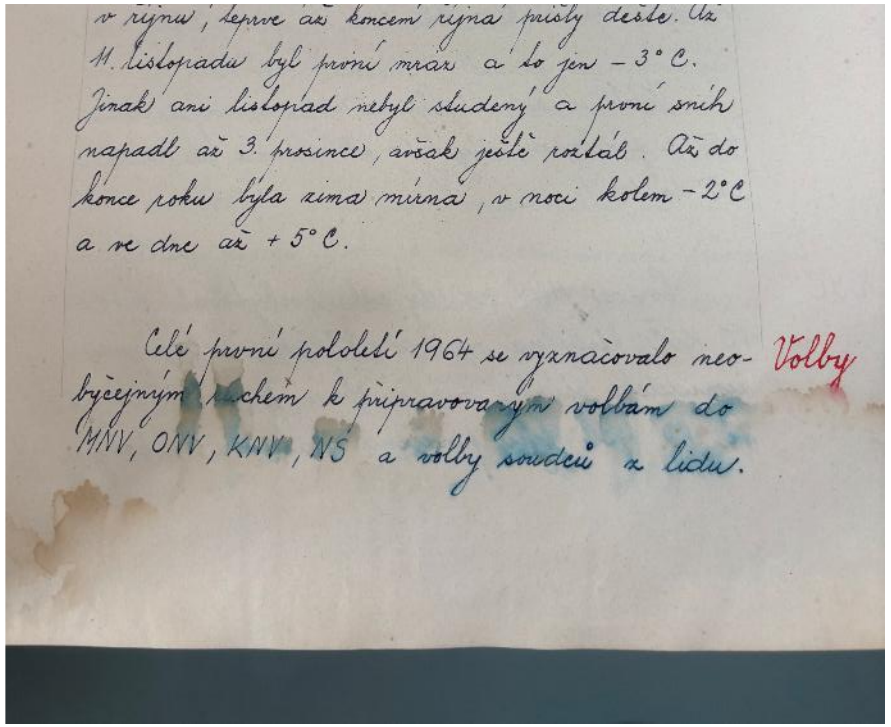

PSACÍ LÁTKA

- Dříve duběnkový inkoust (železo - gallový)
- Inkoust dokumentní (document ink) perem, centropeny
- Nepoužívat propisovací tužky, barevné inkousty, gumovací pera!

v říjnu, teprve až koncem října přišly deště. Až
11. listopadu byl první mráz a to jen – 3° C.
Jinak ani listopad nebyl studený a první sníh
napadl až 3. prosince, avšak ještě ráčlab. Až do
konce roku byla zima mírná, v noci kolem – 2° C
a ve dne až + 5° C.

Celé první pololetí 1964 se vyznačovalo neo- Volby
bvčejným ruchem k připravovaným volbám do
MNV, ONV, KNV, NS a volby soudců z lidu.

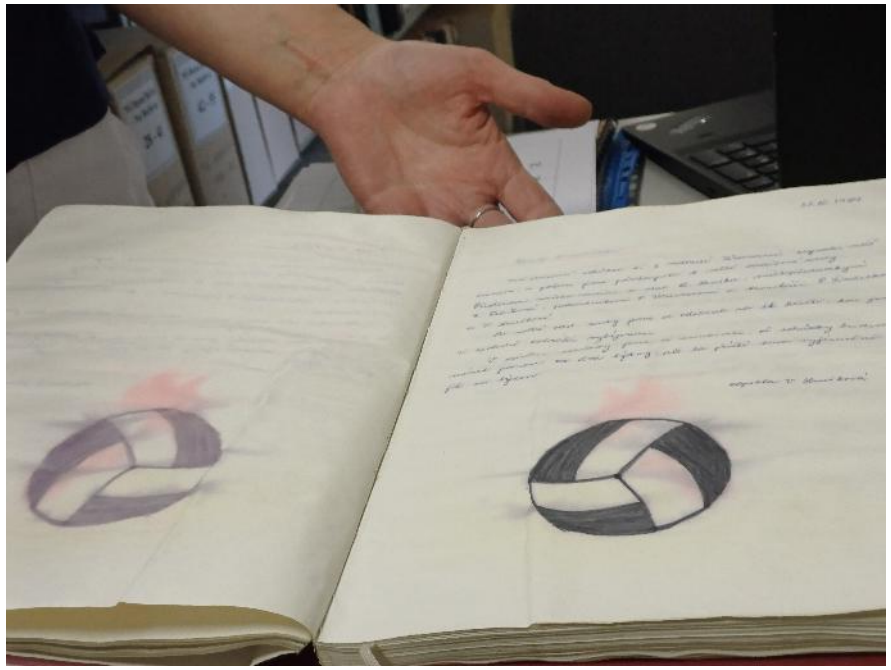
ILUSTRACE

- Vhodné: tuš, pastelka, tužka, vodové barvy (pozor na zvlnění papíru)

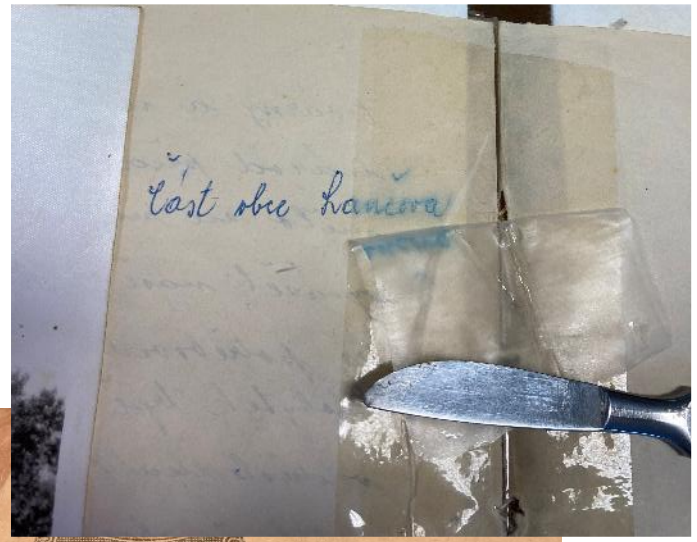
- Nevhodné: temperové a akrylové barvy, pastely a uhel, fixy

SNAHA O ZÁCHRANU

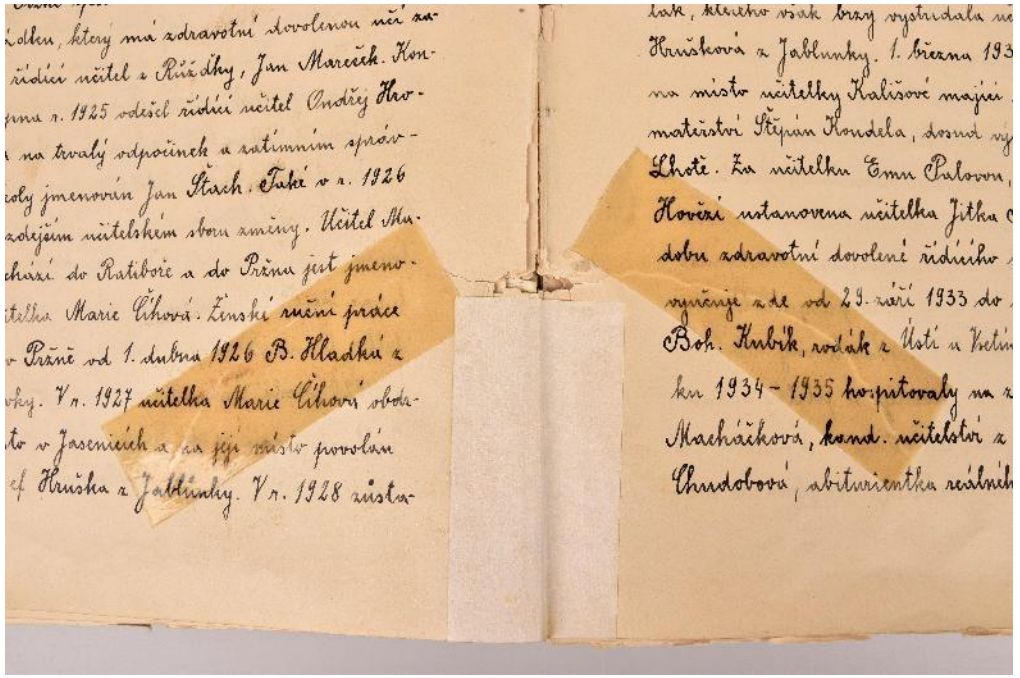
Nepoužívejte:

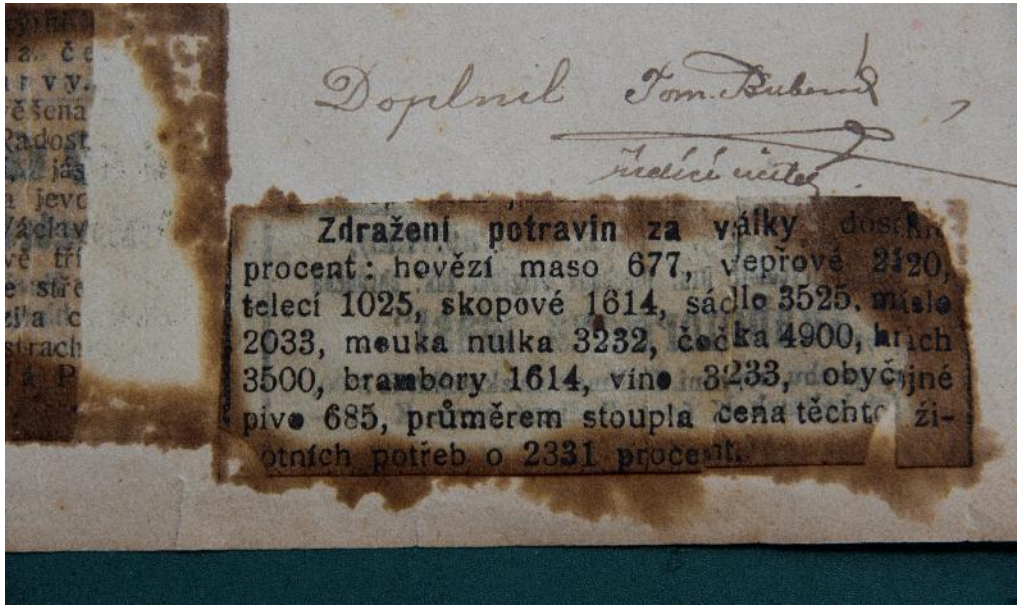
- izolepy,
- klihové pásky,
- kobercové pásky

V nejnutnějším případě zajistit mašličkami z rubu listu (filmoplast P)

PŘÍČINY POŠKOZENÍ

- Fyzikální vlivy – vlhkost, teplota, osvětlení, mechanické poškození
- Chemické - prach, polutanty (vnější a vnitřní)
- Biologické vlivy – bakterie, plísně, škůdci
- Lidský faktor – nedbalost, vandalismus
- Živelné pohromy

KLIMATICKÉ PODMÍNKY

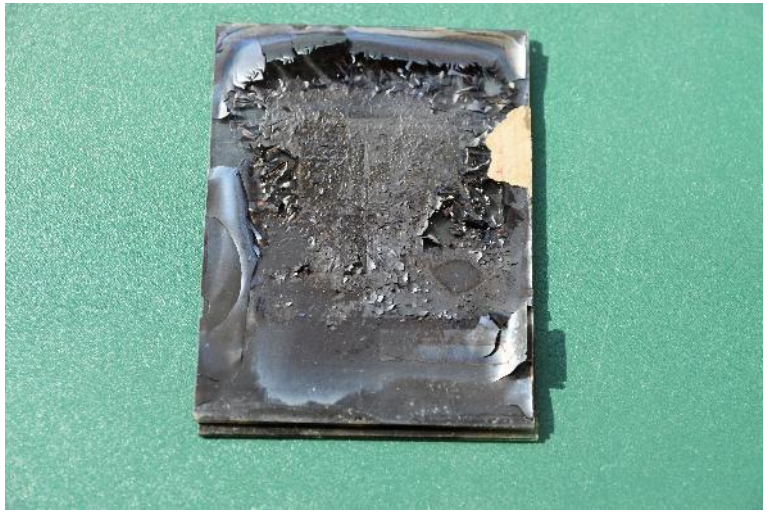
- Určeny teplotou (T) a relativní vlhkostí prostředí (RV)
- Teplota a vlhkost jsou provázány

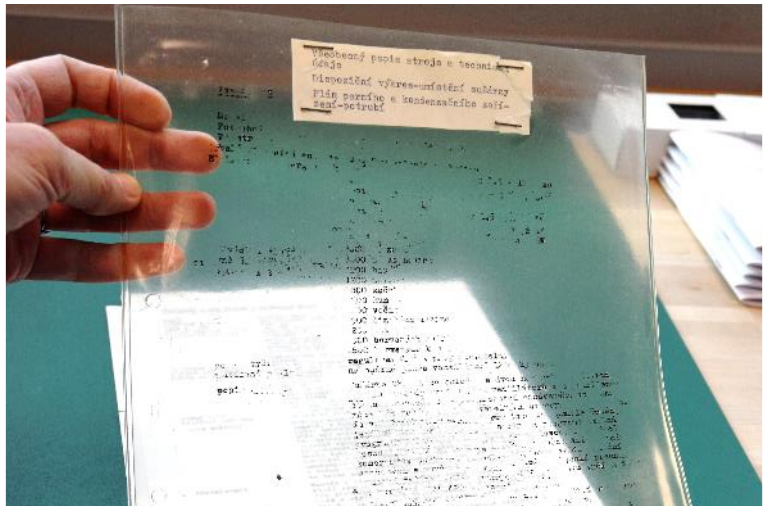
(zvýšení T o 1°C znamená pokles RV o cca – 3%)

- Vhodné podmínky: T 18 ^{o}C a 50% RV

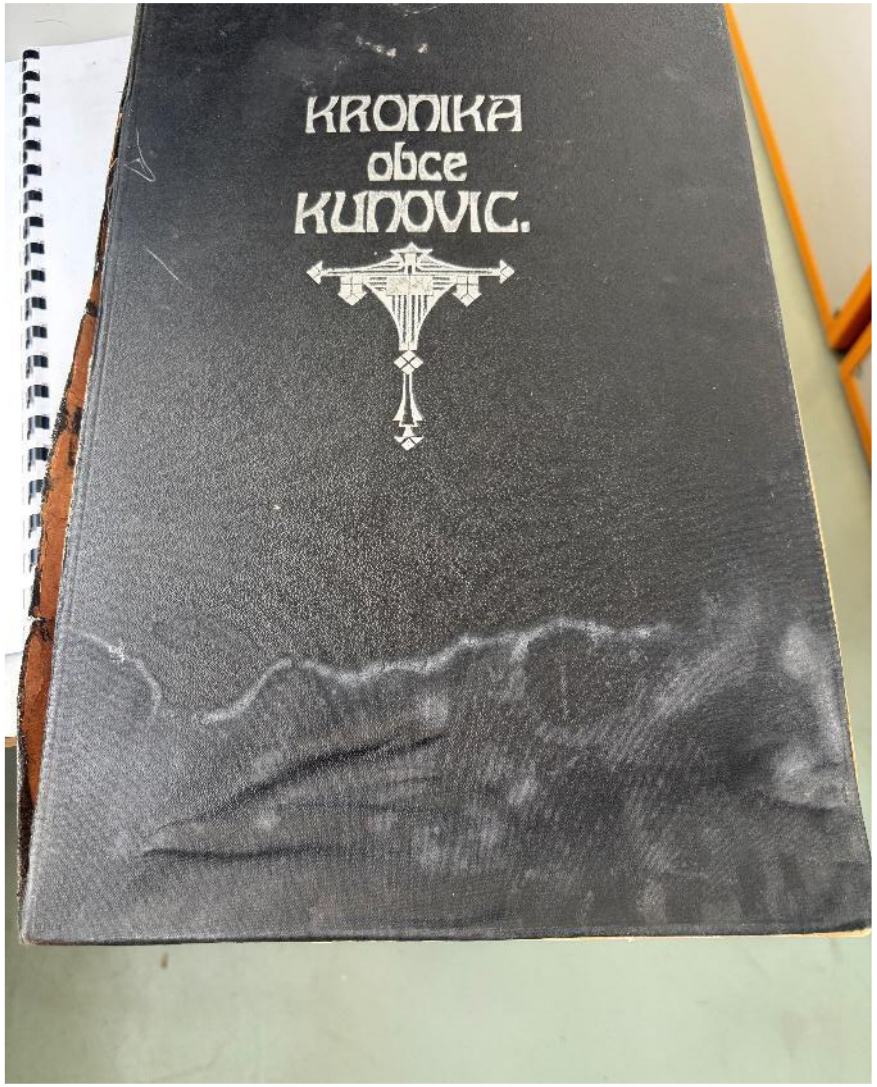
TEPLOTA A VLHKOST

- Vyšší teplota urychluje chem. reakce včetně degradace a biologické aktivity (hmyz, plísně)
- Nebezpečná hranice 30 ^{o}C (měknou plasty, blednou fotografie)
- Minimální bezpečná T je 5 ^{o}C (nízká T - mění strukturu materiálu, křehnou plasty a kůže)
- Promrzání stěn - důležité, aby nebyl materiál u stěn
- Vysoká vlhkost (bobtnání želatiny na fotografiích, koroze kovů a kondenzace vody na kovových a plastových součástech)
- Nízká vlhkost (org. materiály křehnou a praskají, sesychají se lepidla, krakelování barev a fotograf. emulze)

VÝKYVY TEPLOT

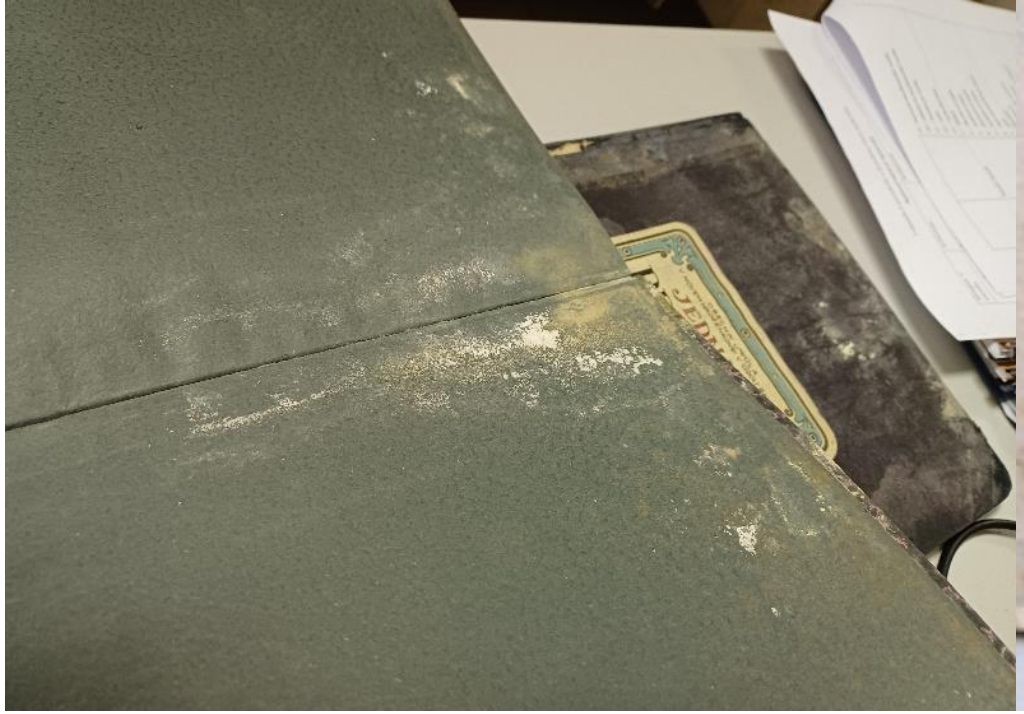

- Sezónní změny klimatu - přijatelné, probíhají postupně
- Nebezpečí - náhlé výkyvy (nad 4 ^{o}C za den) - kondenzace vzdušné vlhkosti

PLÍSNĚ

- Detekce pohledem – mechovité struktury, foxing
- Detekce čichem - vlhkost a zatuchlost v ovzduší
- Prevence: stálé klima, větrání

PRACHOVÉ ZNEČIŠTĚNÍ

- Prach hygroskopický
- Obsahuje plísňové spóry
- Změna barevnosti
- Neotírat vlhkou hadrou!
- Vysavač s hepafiltrem, nástavec s měkkými štětinami

ŠKŮDCI - HMYZ

Kožojed obecný

Červotoč pronikavý

Mol šatní

- Rozmnožování hl. na jaře a v létě, při teplotách od 15 °C
- Prospívá jim vyšší RV (70%)
- Dřevokazný hmyz (červotoči, tesaříci)
- Škůdci živočišného materiálu (kožojedi, moli)
- Škůdci rostlinného materiálu (pisivky, šupinušky)
- Prevencí hmyzu je stálé klima, úklid

rybenka

pisivka

HLODAVCI

- Okusují organické materiály, překousávají kabely (požární riziko), znečištění trusem – zdravotní riziko
- Detekce – stopy po hlodání, zápach, trus (velikosti rýže)
- Likvidace - pastičky

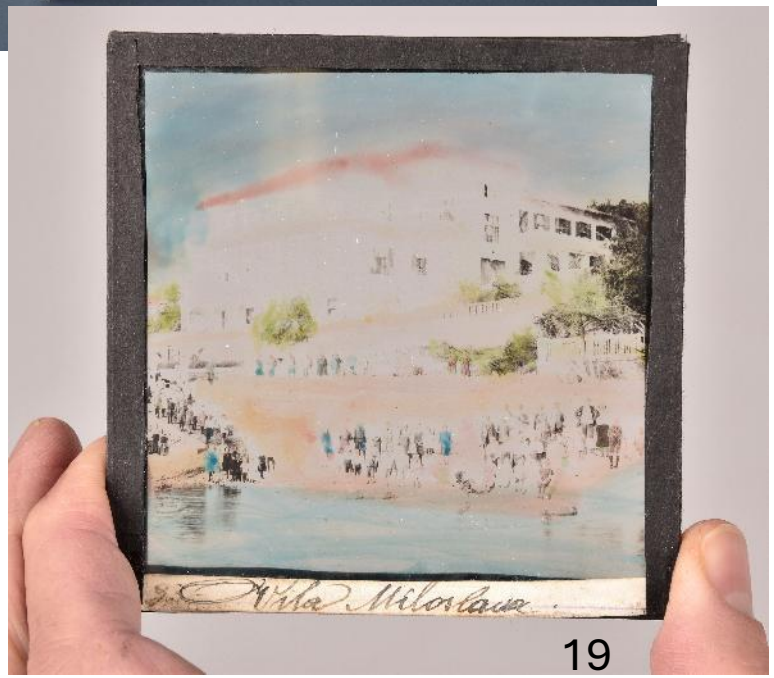

SVĚTELNÉ POŠKOZENÍ

- Všechny zdroje světla (přirozené i umělé) způsobují kumulativní a nevratné poškození většiny materiálů!
- Světlo štěpí chem. vazby v celulóze - papír žloutne a křehne, blednutí barev
- Nejvíce poškozuje UV záření!
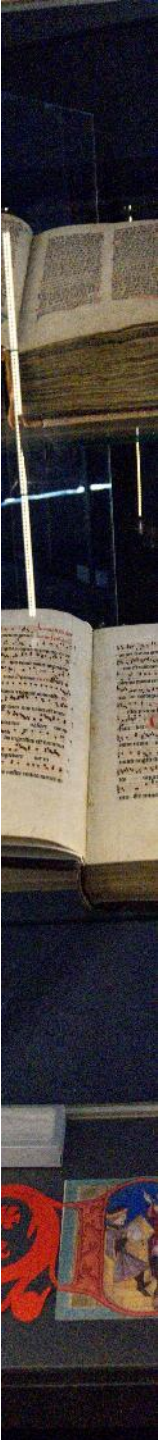

- Neukládat kroniky na přímém denním světle
- Problém výstav

NAHLÍŽENÍ DO KRONIK

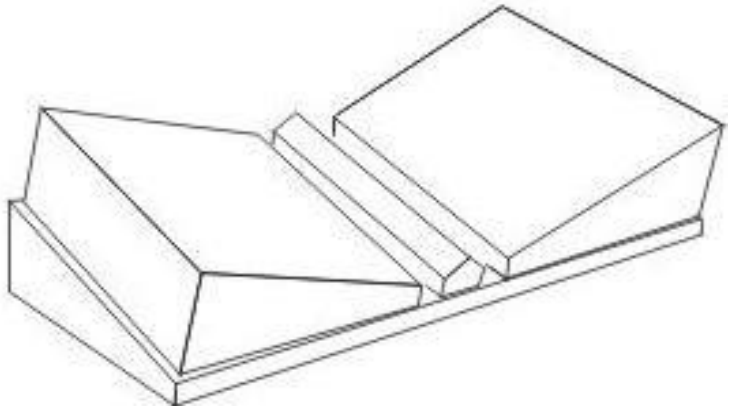
- Pod dohledem
- Nefotit s bleskem
- Čisté ruce, neslinit si prsty!
- Ne na přímém světle

VYSTAVOVÁNÍ

- Mimo dosah přímého venkovního světla
- Nefotit s bleskem
- Nejlépe vitrína (proti prachu a mech. poškození)
- Nedovolit návštěvníkům sahat
- Udržovat stálou teplotu
- Kližní klíny (Ceiba)

Při osvitu **50 lx**, může být originál vystaven **240 h**

- tzn. 30 dnů při režimu 8 h/den
- nebo 24 dnů při 10 h/den

Děkujeme za pozornost.

